

principal epoca Latène și doar în mică măsură epoca romană. Mai multe comunicări, cum era de așteptat, sunt dedicate descoperirilor de obiecte sau de bucăți brute de chihlimbar din Slovenia, Austria, Moravia, Cehia, Polonia (autori: P. Wielowiejski, P. Gleirscher, J. Waldhauser, J. Meduna, T. Makiewicz, J. Okulicz-Kozaryn și W. Nowakowski). În sens invers circulației chihlimbarului, este urmărită răspândirea unor bunuri (vase de bronz, fibule, arme), din Italia, Balcanii de vest sau din zona alpină spre nord, dincolo de Dunărea mijlocie și de Carpați (autori: J. Čižmáfová, T. Dąbrowska, R. Bockius). Mai multe contribuții analizează în parte o serie de regiuni din spațiul polono-german, legate într-un fel sau altul de „drumul ambrei”, dar aparținând unor culturi diferite, precum culturile Latène,

Pùchov, Tyniec, Przeworsk, Jastorf sau cultura tumulilor vest-baltici (autori: M. Čižmáf, R. Madyda-Legutko, M. Bednarek, A. Kosicki, R. Müller, G. Domanski, J. Lewczuk). În sfârșit, se adaugă patru rapoarte arheologice sintetice, ilustrând prezența culturii celtice Latène, a culturii Przeworsk și a culturii Pùchov în Polonia Mică (zona Cracoviei), uneori în aceleași așezări, cum ar fi cele de la Cracovia-Pychowice, Nowa Huta-Pleszów, Pelczyska sau Dalewice (autori: R. Naglik, P. Poleska, M. Rudnicki, M. Trzeciacki). O contribuție particulară, mai puțin legată de tema colocviului, privește aspectele economice și sociale ale metalurgiei fierului din zona munților Św. Krzyż (autor: S. Orzechowski).

M.B.

Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum. Deutschland 3, Bundesland Mecklenburg-Vorpommern, Bonn, 1998, 150 p., 66 pl.

Corpus-ul de descoperiri romane în Europa barbară (CRFB) reprezintă o amplă întreprindere internațională, inițiată în anii 1979–1982 de Institutul Central de Istorie Veche și Arheologie din Berlin (fosta R.D.G.), în colaborare cu institutele de specialitate din Nitra și Varșovia. Astăzi, acest proiect angajează grupe de cercetători din toate țările aflate în afara *limes*-ului, de la gurile Rinului la cele ale Dunării, și este coordonat de profesorul Siegmund von Schnurbein (Römisch-Germanische Kommission, Frankfurt/Main). Germania este de altfel țara cea mai avansată în realizarea proiectului, prezentând în urmă cu câțiva ani primele volume, dedicate obiectelor romane descoperite în landurile Brandenburg și Berlin (vol. I, 1994), respectiv Saxonia (vol. II, 1995). Cel de-al treilea volum, prezentat aici, a fost redactat de Hans-Ulrich Voss, cu colaborarea mai multor specialiști de renume (M. Erdrich, H. Keiling, J. Parschau, R. Laser, A. Leube, J. von Richthofen, E. Schultze și H. Stange). Volumul cuprinde descoperirile din landul federal Mecklenburg-Pomerania

anterioară și este construit după o schemă folosită la volumele anterioare și devenită model obligatoriu pentru întregul *corpus*. Ca și celelalte, volumul de față începe cu un text standard (p. 1–7) care explică structura catalogului, sistemul de clasificare a pieselor și schemele cronologice folosite. Introducerea cuprinde și un scurt text (p. 8–11) menit să prezinte istoricul problemei, stadiul cercetărilor, starea izvoarelor și distribuția descoperirilor (cu referire la harta pliantă anexată). Urmează o serie de liste (împărțirea administrativă, muzee și colecții, literatură citată prescurtat, abrevieri, legenda ilustrației, p. 12–19), indispensabile pentru folosirea lucrării. Miezul volumului îl constituie desigur catalogul (p. 21–124), organizat pe unități administrative ierarhizate și ordonate alfabetic. Din păcate s-a lucrat pe schema administrativă din vremea R.D.G., cu 3 *Bezirke* (regiuni) și 37 *Kreise* (raioane), înlocuită între timp (iulie 1993) printr-o schemă cu doar 12 raioane rurale și 6 orașe nearondate. Dificultățile care rezultă din modificarea împărțirii administra-

tive pot fi biruite folosind lista-anexă alfabetică a localităților, cu noua arondare și cu trimitere la numărul de cod al descoperirii din catalog (p. 140–145). Pentru folosirea bogatei informații din catalog, cititorului îi mai stau la dispoziție indici pe categorii de obiecte (vase de metal, de sticlă, de lut, piese de port și podoabă, arme, monede, etc.) sau pe feluri de descoperiri (morminte, așezări, descoperiri izolate, depozite etc.).

În catalog fiecare „import” roman (inclusiv piesele incerte, falsurile sau piesele greșit menționate anterior ca romane) este înregistrat ca o voce separată, după o schemă fixă ce cuprinde: localitatea, situl, complexul, data descoperirii, literatura sitului, tipul obiectului, numărul său de cod, descriere, date tehnologice, analize, materiale asociate în complex, datarea obiectului, datarea complexului, bibliografia obiectului, loc de păstrare, analogii, autorul vocii. După caz, unele rubrici rămân ne-

completate, de exemplu atunci când mai multe obiecte romane au fost descoperite în același sit sau același complex. La o trecere rapidă în revistă constatăm că cele mai frecvente „importuri” romane din actualul land Mecklenburg-Vorpommern sunt vasele de bronz și cele de sticlă, mărgelile și monedele. O evaluare mai exactă a numărului de descoperiri, distribuția lor cronologică și chorologică, interpretarea lor mai aprofundată nu constituie obiectul prezentării de față. Lucrarea în discuție este un instrument de lucru, ce trebuie să devină el însuși obiect de cercetare. Să sperăm că într-un timp nu foarte îndepărtat, prin efortul colectivelor CRFB de la București, Cluj și Iași, vom dispune de astfel de prețioase instrumente și pentru România. Standardul calitativ impus de autorii CRFB-Germania prin acest nou volum ne obligă la un efort pe măsură.

M. B.

PAUL NIEDERMAIER, *Der mittelalterliche Städtebau in Siebenbürgen, im Banat und im Kreisgebiet I. Die Entwicklung vom Anbeginn bis 1241, Kulturdenkmäler Siebenbürgens II*, Heidelberg, 1996, 328 p., 207 fig. în text, 7 planșe

Primul volum din lucrarea reputatului specialist sibian privește evoluția urbanistică a principalelor localități din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș de până la prima invazie mongolă (1241–1242). După considerente cronologice, morfogenetice și de complexitate studiul a fost structurat în cinci părți fiecare cuprinzând mai multe subcapitole. Prima parte, care urmează unei introduceri mai ample (p. 7–14), poartă titlul: Așezările din perioada migrației popoarelor (p. 15–46) și cuprinde: 1. Evoluția generală (sec. III–X); 2. Habitatul etapei de tranziție; 3. Dezvoltarea nouă a așezărilor. Partea a II-a: Evoluția generală în secolele XI–XIII (p. 47–70) cuprinde: 1. Situația demografică; 2. Caracteristicile terenului; 3. Apariția orașelor și târgurilor. Partea a III-a: Așezări împrăștiate

în curs de îndesire (p. 71–114) cuprinde: 1. Specificul satelor timpurii; 2. Centre dezvoltate pe locul unor ocoale. Partea a IV-a: Localități afânate în curs de îndesire (p. 177–274) cuprinde: 1. Precursori ai unor așezări îngrămadite; 2. Cetăți locuite; 3. Complexe de așezări. Cea de-a V-a parte: Dispoziții în șiruri închegate (p. 177–274) cuprinde: 1. Șiruri izolate de parcele; 2. Ansambluri monospațiale; 3. Compoziții complexe. La fiecare parte se mai adaugă un subcapitol de observații, întregul volum dispunând în final (p. 275–324) de diverse liste, un indice de locuri, precum și de 7 planșe cu planurile detaliate ale unor localități reprezentând tipuri de evoluție urbană.

Lucrarea este deosebit de utilă în egală măsură celor care se ocupă de arhitectură și istorie urbană, cât și arheologilor, multe dintre